

SİVİL TOPLUM SİYASAL TOPLUM EKSENİNDE HUKUK

ve

İDEAL TİP HUKUK NORMU

YETKİN
YAYINLARI

ÖDEMELİ İSTEME VE GENEL DAĞITIM

YETKİN Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş.

Strasburg Caddesi No: 31/A 06430 Sıhhiye / ANKARA

Tel : 0 (312) 231 42 34 (35) – 232 03 43 Faks: 229 87 85

Şube: Abide-i Hürriyet Cad. No: 158 34381 Şişli / İSTANBUL

Tel: 0 (212) 234 50 56 (57) Pbx Faks: 0 (212) 234 50 58

e-mail: yetkin@yetkin.com.tr <http://www.yetkin.com.tr>

Yayınevi Sertifika No: 47453

Yayın Kodu: ISBN 978-605-05-1847-4

© Yetkin Yayınları 2024

Dizgi: YETKİN Elektronik Yayıncılık Sistemleri

Baskı: YETKİN BASIMEVİ

Kâzım Karabekir Caddesi No: 95/7-8-10

Tel: 0 (312) 341 00 06 06060 ANKARA

Matbaa Sertifika No: 47452

Dr. Ümit MÜDERRİSOĞLU

**SİVİL TOPLUM SİYASAL TOPLUM
EKSENİNDE HUKUK
ve
İDEAL TİP HUKUK NORMU**

Ankara 2024

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	7
İÇİNDEKİLER.....	9
ŞEKİL LİSTESİ	13
KISALTMALAR	15
GİRİŞ.....	17

BÖLÜM 1

SİVİL TOPLUM VE SİYASAL TOPLUM KAVRAMLARININ TARİHİ ÖNEMLİ DÜŞÜNÜRLER VE KAVRAMLARIN BUGÜNKÜ ANLAMLARI

1.1. Sivil Toplum-Siyasal Toplum Kavramlarının Tarihi	37
1.2. Sivil Toplum-Siyasal Toplum Kavramlarının Oluşum Sürecinde Önemli Filozoflar ve Görüşleri	42
1.2.1. Toplumsal Sözleşme Kuramcıları	42
1.2.1.1. Thomas Hobbes	42
1.2.1.2. John Locke	44
1.2.1.3. Montesquieu	45
1.2.1.4. J.J.Rousseau	46
1.2.2. Çatışma Kuramcıları	48
1.2.2.1. Hegel	48
1.2.2.2. Karl Marx	51
1.2.2.3. Antonio Gramsci	52
1.2.3. A. Tocquville	54
1.3. Sivil Toplum.....	55
1.3.1. Birey ve Bireysel (Özel) Alan.....	60
1.3.2. Sivil Toplum Kuruluşları	69
1.4. Siyasal Toplum.....	72

BÖLÜM 2

SİVİL TOPLUM İLE SİYASAL TOPLUM KESİŞME BÖLGESİNDE HUKUK

2.1.	Kamusal Alan ve Kamuoyu	85
2.2.	Hukuk	92
2.3.	Sivil Toplum ve Hukuk İle Bağlantılı Kavramlar	96
2.3.1.	Sivil İtaatsizlik	101
2.3.2.	Sivil Anayasa	110
2.4.	Siyasal Toplum ve Hukuk İle Bağlantılı Kavramlar	116
2.4.1.	Hukuk Devleti	123
2.4.2.	İnsan Hak ve Özgürlükleri	129
2.4.3.	Adalet	135

BÖLÜM 3

İDEAL TİP HUKUK NORMU

3.1.	Sosyal Bilimlerin Konusu ve İdeal Tip Kavramı	141
3.1.1.	Max Weber'de İdeal Tip Kavramı	146
3.1.2.	İdeal Tip Kavramının İşlevi	150
3.2.	İdeal Tip Kavramının Sosyal Bilimlerde Uygulanma Örnekleri	153
3.2.1.	Kamu Yönetiminde Bürokrasi Kavramı	154
3.2.2.	İktisat Biliminde Tam Rekabet Piyasası Kavramı	155
3.3.	İdeal Tip Hukuk Normu	157
3.3.1.	Hukuk Normu Belirli ve Anlamı Açık Olmalıdır	161
3.3.1.1.	Yazılı Olma	166
3.3.1.2.	Hukuk Normunun Belirsizliğine Yol Açan Haller	175
3.3.1.2.1.	Hukuk Normunun Belirlenemezliği	175
3.3.1.2.2.	Sık Değişen Hukuk Normları	177
3.3.1.2.3.	Torba Yasalar (Hukuk Normları)	181
3.3.1.2.4.	Norm Enflasyonu	187

3.3.1.2.5. Hukuk Normunun “Bağlam”a Atf Yapması.....	193
3.3.1.2.6. Hukuk Normunun Belirsiz İfadeler İçermesi	196
3.3.2. Hukuk Normu Toplumun Tamamı Tarafından Meşru Kabul Edilmelidir	203
3.3.2.1. Şekli Meşruiyet	205
3.3.2.2. Toplumsal Meşruiyet.....	207
3.3.3. Hukuk Normu Düzenlediği Alanı Tam ve Gereği Gibi Düzenlemelidir (Reel-Toplumsal Boyut).....	209
3.3.4. Hukuk Normu İnsan Haklarına ve Adalete Uygun Olmalıdır (Ahlaki Boyut).....	219
3.4. İdeal Tip Hukuk Normunu Karşılamayan Normların Sonuçları	224
3.4.1. Yorum Sorunları	224
3.4.2. Yargısal Aktivizm.....	232
3.4.3. Heterojen (Adil Olmayan) Uygulama.....	237
3.4.4. Hukukun Siyaset ve İdeolojiye Açık Hale Gelmesi.....	245
SONUÇ	251
KAYNAKÇA	259
DİZİN	275

KAYNAKÇA

Kitaplar

- AKAL, C. B. (2017). *Hukuk Nedir?* Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- AKBAŞ, K. (2006). *Hukukun Büyübozumu*. İstanbul: Legal Yayıncılık San.Tic. Ltd. Şti.
- AKIN, İ. (1987). *Kamu Hukuku*. İstanbul: Beta Yay.Dağ.
- AKTAŞ, S. (2011). *Eleştirel Hukuk Çalışmaları*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- AKTAŞ, S. (2011). *Prosedürel Doğal Hukuk*. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık.
- ALTHUSSER, L. (2014). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. (A. Tümertekin, Çev.) İstanbul: İthaki Yayınları.
- ARAL, V. (2012a). *Hukuk Felsefesinin Temel Sorunları*. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık.
- ARAL, V. (2012 b). *Hukuk ve Hukuk Bilimi Üzerine*. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık.
- ARENDDT, H. (1994). *İnsanlık Durumu*. (S. Şener, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- ARENDDT, H. (2013). Sivil İtaatsizlik. *Kamu Vicdanına Çağrı Sivil İtaatsizlik* (Y. Coşar, Çev., s. 77-108). içinde İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- ARİSTOTELES. (2013). *Atinalıların Devleti*. (A. Çokona, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- ARİSTOTELES. (2014a). *Nikomakhos'a Etik*. (F. Akderin, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.
- ARİSTOTELES. (2014b). *Politika*. (M. Tunçay, Çev.) İstanbul: Remzi Kitabevi.

ARON, R. (2014). *Sosyolojik Düşüncenin Evreleri*. (K. Alemdar, Çev.) İstanbul: Kırmızı Yayınları.

ARONSON, Elliott; WILSON, Timothy D ve AKERT, Robin M.; (2010). *Sosyal Psikoloji*. (O. Gündüz, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.

BAHAR, H. İ. (2009). *Sosyoloji*. Ankara: Usak Yayınları.

BASTIAT, F. (2010). *Hukuk*. (Y. A. Yayla, Çev.) Ankara: Liberte Yayınları.

BAUMAN, Z. (2015). *Bireyselleşmiş Toplum*. (Y. Alogan, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

BENEDICT, R. (2015). *Kültür Örüntüleri*. (M. Topal, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

BENTHAM, J. (2017). *Yasamanın İlkeleri*. (B.Asal, Çev.) İstanbul: Oniki Levha Yayınları

BOTTOMORE, T. B. (2000). *Toplumbilim*. (Ü. Oskay, Çev.) İstanbul: Der Yayınları.

BOZKURT, G. (2010). *Batı Hukukunun Türkiye'de Benimsenmesi*. Ankara: AKDITYK.

BRUNS, G. (2002). İnsan Bilimlerinde Dilin Zayıflığı Üzerine. H. Arslan, & H. Arslan (Dü.) içinde, *Retorik, Hermeneutik ve Sosyal Bilimler* (H. Arslan, Çev., s. 127-151). İstanbul: Paradigma Yayınları.

CAN, C. (2002). *Hukuk Sosyolojisinin Antropolojik Temelleri ve Genel Gelişim Çizgisi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

CASTELLS, M. (2008). *Ağ Toplumunun Yükselişi Enformasyon Çağı: Ekonomi Toplum ve Kültür* (Cilt 1). (E. Kılıç, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

CEVİZCİ, A. (1999). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları.

COHEN, Jean L. ve ARATO, Andrew. (2013). *Sivil Toplum ve Siyasal Teori*. (A. Akdoğan, Dü., & B. Kurt, Çev.) Ankara: Efil Yayınevi.

COTTERRELL, R. (2018). *Hukukbilimin Politikası*. (S. Üye, Çev.) İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

- COULON, A. (2015). *Etnometodoloji*. (Ü. Tatlıcan, Çev.) İstanbul: Küre Yayınları.
- CULLINAN, C. (2014). *Vahşi Hukuk*. (M. Güneşdoğmuş, Çev.) Ayrıntı Yayınları.
- ÇAHA, Ö. (2003). Mahrem Kamusal Alan. *Sivil Toplum* (2), 79-88.
- ÇAHA, Ö. (2008). *Sivil Toplum Aydınlar ve Demokrasi*. İstanbul: Plato Yayınları.
- ÇAHA, Ö. (2016). *Sivil Toplum ve Devlet*. Ankara: Orion Yayınevi.
- ÇELEBİ, A. (2015). Kamusal Alan ve Sivil Toplum: Siyasal Bir Değerlendirme. M. ÖZBEK içinde, *Kamusal Alan* (s. 265-311). İstanbul: Hil Yayıncılık.
- DOĞRU, O. ve NALBANT, A. (2013). *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi* (Cilt 2). Ankara.
- DURKHEIM, E. (2013). *İntihar*. (Z. İlkelen, Çev.) İstanbul: Pozitif Yayınları.
- DWORKIN, R. (2007). *Hakları Ciddiye Almak*. Ankara: Dost Yayınları.
- DWORKIN, R. (2018). *Hukukun Hükümranlığı*. (E. Uzun, Çev.) İstanbul: Nora Kitap.
- ELKİN, F. (1990). *Çocuk ve Toplum Çocuğun Toplumsallaşması*. (N. Güngör, Çev.) İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- ERDOĞAN, M. (1998a). *Liberal Toplum Liberal Siyaset*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- ERDOĞAN, M. (1998b). Liberalizm ve Türkiye'deki Serüveni. *Liberal Düşünce* (10-11), 5-21.
- ERDOĞAN, M. (2013). *Anayasal Demokrasi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- ERGUN, T. ve POLATOĞLU, A. (1988). *Kamu Yönetimine Giriş*. Ankara: TODAİE.
- FEYNMAN, R. (1996). *Fizik Yasaları Üzerine*. (N. Arık, Çev.) Ankara: Tübitak Yayınları.

FEYNMAN, R. (2016). *Feynman Fizik Dersleri* (Cilt 1-3). (Z. Aydın, Çev.) İstanbul: Alfa Yayınları.

FRIEDRICH, C. J. (2010). *Sınırlı Devlet*. (M. Turhan, Çev.) Ankara: Gündoğan Yayınları.

FULLER, L. L. (2016). *Hukukun Ahlakı*. (E. Arıkan, Çev.) İstanbul: Tekin Yayınevi.

GEMALMAZ, M. (2001). *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

GÖGER, E. (1979). *Hukuk Başlangıcı Dersleri* (Cilt 2). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

GÖZE, A. (1987). *Siyasal Düşünceler ve Yönetimler*. İstanbul: Beta Yay.Dağ.

GÖZLER, K. (1998). *Hukukun Genel Teorisine Giriş*. Ankara: Us-A Yayıncılık.

GÖZLER, K. (2000). *Türk Anayasa Hukuku*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.

GÜRBÜZ, A. (2013). *Hukuk ve Meşruluk*. İstanbul: Beta Yayınları.

GÜRİZ, A. (2000). *Hukuk Başlangıcı*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

GÜRLER, Sercan. (2015). Modern Hukuk Felsefesinde Bir Gayya Kuyusu: Hukuk- Ahlak İlişkisi Sunuş. S. Gürler (Dü.) içinde, *H.L.A.Hart ve Hukuk- Ahlak Ayrımı* (s. 9-26). İstanbul: Tekin Yayınevi.

HABERMAS, J. (2011). *Sosyal Bilimlerin Mantığı Üzerine*. (M. Tüzel, Çev.) İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.

HABERMAS, J. (2013). Sivil İtaatsizlik: Demokratik Hukuk Devletinin Denektaşısı Almanya'da Otoriter Legalizm Karşıtlığı. *Kamu Vicdanına Çağrı Sivil İtaatsizlik* (Y. Coşar, Çev., s. 122-143). içinde İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

HABERMAS, J. (2015). Hukuk Devleti ve Demokrasi Arasındaki İçsel İlişki. J. Habermas içinde, *"Öteki" Olmak "Öteki"yle Yaşamak* (İ. Aka, Çev., s. 167-178). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

HABERMAS, J. (2018). *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü*. (M. S. T. Bora, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

HABERMAS, J. (2019). *İletişimsel Eylem Kuramı*. (M. Tüzel, Çev.) İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

HART, H. (2015). Doğal Haklar Var Mı? S. Gürler (Dü.) içinde, *H.L.A. Hart ve Hukuk- Ahlak Ayrımı* (O. B. Keskin, Çev., s. 217-237). İstanbul: Tekin Yayınevi.

HAYEK, F. A. (1994). *Kanun Yasama Faaliyeti ve Özgürlük*. (A. Yayıla, Çev.) Ankara: T. İş Bankası Yayınları.

HEGEL, G. W. (2018). *Hukuk Felsefesinin Prensipleri*. (C. Karakaya, Çev.) İstanbul: Sümer Yayıncılık.

HEPER, M. (2006). *Türkiye'de Devlet Geleneği*. İstanbul: Doğu-Batı Yayınları.

HIMMA, K. E. (2010). *Hukukun Ahlaki Kriterleri*. (S. Üye, Çev.) Ankara: Bilgesu Yayınları.

HOBBS, T. (2013). *Leviathan*. (S. Lim, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınlar.

HOFSTEDE, G. (2001). *Culture's Consequences (Second Edition)*. California USA: Sage Publications Inc.

HOFSTEDE, G. (2001). *Culture's Consequences Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations*.

HOFSTEDE, G. (2011). Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model. *Online Readings in Psychology and Culture*(2(1)), 1-26.

HOFSTEDE, Geert; HOFSTEDE, Gert,Jan ve MİNKOV, Michael;. (2010). *Culteres and Organizations*. New York: McGraw-Hill Companies.

İBA, Ş. (2010). *Anayasa ve Parlamento Üzerine İncelemeler*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

İNCEOĞLU, M. (2001). *Tutum Algı İletişim*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

İNCEOĞLU, S. (2007). *Adil Yargılanma Hakkı ve Etiği*. Ankara: Council of Europe.

İŞIKTAÇ, Y. (2004a). *Hukuk Felsefesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

İŞIKTAÇ, Y. (2004b). *Hukuk Normunun Mantıksal Analiz ve Uygulaması*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

İŞIKTAÇ, Y. ve KOLOŞ, U. (2015). *Hukuk Sosyolojisi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

JORGENSEN, S. (2001). *Hukuk ve Toplum*. (Ü. Yükselbaba, Çev.) İstanbul: Donkişot Yayınları.

KABOĞLU, İ. (1999). *Özgürlükler Hukuku*. İstanbul: Afa Yayıncılık.

KABOĞLU, İ. (2000). *Anayasa ve Toplum*. Ankara: İmge Kitabevi.

KALAYCIOĞLU, E. (1984). *Çağdaş Siyasal Bilim*. İstanbul: Beta Yayınevi.

KAPANİ, M. (1993). *Kamu Hürriyetleri*. Ankara: Yetkin Yayınları.

KARTARI, A. (2020). *Kültür, Farklılık ve İletişim*. İstanbul: İletişim Yayınları.

KEANE, J. (Ed) (1993). *Sivil Toplum ve Devlet*. (Erkan Akın vd., Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

KELSEN, H. (2016). *Saf Hukuk Kuramı*. (E. Uzun, Çev.) İstanbul: Nora Kitap.

KOÇAOĞLU, M. (2018). *Robert Nozick Adalet Teorisi ve Temel Kavramları*. Ankara: İmaj Yayınevi.

KORUCU, S. (2014). *Yargısal Aktivizm*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

KÖKER, L. (1992). *Demokrasi Üzerine Yazılar*. Ankara: İmge Kitabevi.

KÖKER, L. (2015). Demokratik Meşruluk, Kamusal Alan ve Çokkültürlülük Sorunu. M. ÖZBEK içinde, *Kamusal Alan* (s. 337-348). İstanbul: Hil Yayıncılık.

KUTLU, M. (2001). *Kuvvetler Ayrılığı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

LOCKE, J. (2012). *Yönetim Üzerine İkinci İnceleme*. (F. Bakırcı, Çev.) Ankara: Ebabel Yayıncılık.

MARDİN, Ş. (2003). *Türkiye'de Toplum ve Siyaset*. İstanbul: İletişim Yayınları.

MASLOW, A. (2001). *İnsan Olmanın Psikolojisi*. (O. Gündüz, Çev.) İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.

METİN, Y. (2008). *Anayasanın Yorumlanması*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

MILL, J. S. (2014). *Hürriyet Üzerine*. (M. O. Dostel, Çev.) Ankara: Liberte Yayınları.

ONG, W. J. (2014). *Sözlü ve Yazılı Kültür*. İstanbul: Metis Yayınları.

ORWELL, G. (2013). *1984*. (C. Üster, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.

ÖZBEK, M. (2015). Kamusal-Özel Alan, Kültür ve Tecrübe. M. ÖZBEK içinde, *Kamusal Alan* (s. 601-670). İstanbul: Hil Yayıncılık.

ÖZBUDUN, E. (2011). *Türk Anayasa Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları.

ÖZBUDUN, E. (2014). *Türkiye'de Demokratikleşme Süreci Anayasa Yapımı ve Anayasa Yargısı*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

ÖZCAN, M. T. (2012). *İlkel Topumlarda Toplumsal Kontrol*. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık.

ÖZCAN, M. T. (2017). *Modern Toplum ve Hukuk Devleti*. İstanbul: TeKin Yayınevi.

ÖZDEMİR, H. (2014). *Cumhuriyet Tarihi Boyunca Hukuk Dilindeki Değişmeler ve Gelişmeler*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

ÖZENÇ, B. (2014). *Hukuk Devleti*. İstanbul: İletişim Yayınları.

ÖZGÜVEN, A. (1983). *İktisat Bilimine Giriş*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

ÖZLEM, D. (2017). *Max Weber'de Bilim ve Sosyoloji*. İstanbul: Notos Kitap Yayınevi.

PLATON. (2001). *Devlet*. (S. Eyüboğlu, & M. A. Cimcoz, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

PLATON. (2012). *Yasalar*. (C. Şentuna, & S. Babür, Çev.) İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

POPPER, K. R. (2017). *Bilimsel Araştırmanın Mantığı*. (İ. Aka, & İ. Turan, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

RADBRUCH, G. (2015). Yasal Haksızlık ve Yasaüstü Hukuk. S. H. Metin içinde, *Ceza Hukuku Feleşefesine Katkı: Radbruch Formülü* (s. 75-101). İstanbul: Tekin Yayınevi.

RAWLS, J. (2017). *Bir Adalet Teorisi*. (V. A. Coşar, Çev.) Ankara: Phoenix Yayınları.

RUSSELL, B. (2015). *Bilimsel Bakış*. (F. Sezer, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.

SAKALLI, N. (2016). *Sosyal Etkiler*. Ankara: İmge Kitabevi.

SAN, C. (1971). *Max Weber'de Hukukun ve Meşru Otoritenin Sosyolojik Analizi*. Ankara: AİTİA Yayınları.

SARTORİ, G. (2017). *Demokrasi Teorisine Geri Dönüş*. (T. Karamustafaoğlu, & M. Turhan, Çev.) İstanbul: Sentez Yayıncılık.

SCHMITT, C. (2016). *Kanunilik ve Meşruiyet*. (M. C. Ozansü, Çev.) İstanbul: İthaki Yayınları.

SMITH, A. (2006). *Milletlerin Zenginliği*. (H. Derin, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

SUPIOT, A. (2014). *Homo Juridicus Hukukun Antropolojik İşlevi Üzerine Bir Deneme*. (B. AÇIMUZ, Çev.) Ankara: Dost Kitabevi.

SWINGWOOD, A. (2010). *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi*. (O. Akınhay, Çev.) İstanbul: Agora Kitaplığı.

ŞAYLAN, G. (1998). *Demokrasi ve Demokrasi Düşüncesinin Gelişmesi*. Ankara: TODAİE.

ŞERİF, M. (1985). *Toplumsal Kuralların Psikolojisi*. (İ. Sandıkçioğlu, Çev.) İstanbul: Alan Yayıncılık.

TEZİÇ, E. (2012). *Anayasa Hukuku*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

THOREAU, H. D. (2014). *Sivil İtaatsizlik-Yürümek*. (A. Örköp, Çev.) İstanbul: Zeplin Yayınları.

TOCQUEVILLE, A. D. (2015). *Amerika'da Demokrasi*. (Ö. Doğan, Çev.) İstanbul: Doğu Batı Yayınları.

TOPUZKANAMIŞ, E. (2013). *Hukuk ve Disiplin*. İstanbul: Oniki Levha yayıncılık.

TOSUN ERDOĞAN, G. (2001). *Demokratikleşme Perspektifinden Devlet-Sivil Toplum İlişkisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

TOUCHARD, J. (2015). *Siyasal Düşünceler Tarihi*. (İ. Yerguz, Çev.) İstanbul: Işık Yayınları.

TURİNAY, F. (2012). *Dil, Hukuk ve Siyaset Bağlamında Anayasa Düşüncesi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık A.Ş.

TURNER, J. H., BEEGHLEY, L. ve POWERS, C. H. (2017). *Sosyolojik Teorinin Oluşumu*. (Ü. Tatlıcan, Çev.) İstanbul: Sentez Yayınları.

UYGUN, O. (2017). *Hukuk Teorileri*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları.

UYGUR, G. (2014). İoanna Kuçuradi'nin Görüşlerinden Hareketle Hukuk Normlarının Türetilmesindeki Temel Problem: Etik mi? Ahlak mı? İ. KUÇURADİ, B. Çotuksöken, G. Uygur, & H. Şimga (Dü) içinde, *Çağın Olayları Arasında* (s. 161-172). Tarihçi Kitabevi Yayınları.

UZUN, E. (2017). *Hukuk Göstergelimi*. İstanbul: Nora Kitap.

WACKS, R. (2015). *Hukuk Felsefesine Kısa Bir Giriş*. (E. Arıkan, Çev.) İstanbul: Tekin Yayınevi.

WACKS, R. (2017). *Hukuk Kuramını Anlamak*. (F. Süzgün, Ş. Ünver, & S. Ünver, Çev.) Ankara: Astana Yayınları.

WEBER, M. (1997). *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu*. (Z. Aruoba, Çev.) İstanbul: Hil Yayınları.

WEBER, M. (2011). *Bürokrasi ve Otorite*. (H. Akın, Çev.) Ankara: Adres Yayınları.

WEBER, M. (2012a). *Sosyolojinin Temel Kavramları*. (M. Beyaztaş, Çev.) İstanbul: Yarın Yayınları.

WEBER, M. (2012b). *Ekonomi&Toplum* (Cilt 1). (L. Boyacı, Çev.) İstanbul: Yarı Yayınları.

WEBER, M. (2017). *Sosyal Bilimler Metodolojisi*. (V. S. Öğütte, Çev.) İstanbul: Küre Yayınları.

WOODCOCK, G. (2014). *Anarşizm Bir Düşünce ve Hareketin Tarihi*. (A. Türker, Çev.) 2014: Kaos Yayınları.

YILDIRIM, C. (1988). *Matematiksel Düşünme*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

YILDIRIM, İ. Ş. (2004). *Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YILMAZ, A. (2001). *Çağdaş Siyasal Akımlar*. Ankara: Vadi Yayınları.

YÜKSEL, M. (2001). *Küreselleşme Ulusal Hukuk ve Türkiye*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

YÜKSEL, M. (2004). *Modernite Postmodernite ve Hukuk*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

ZINN, H. (2018). *Amerika Birleşik Devletleri Halklarının Tarihi*. (S. S. Özer, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Sürelî Yayınlar

AKTAŞ, S. (2020). Hukuk Devleti İdealine Felsefi Bir Bakış. *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*(1), 1-32.

BALI, A. Ş. (2004). Hukukun Bilimselliği Sorunu. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1-2), 223-237.

DİKEÇLİGİL, B. (2005). Bilimsel Paradigmaların Oluşumunda ve Dönüşümünde Sosyolojik Bağlam. *Bilimde Modern Yöntemler Sempozyumu*. Kocaeli.

ERDEM, F. H. (2019). Türkiye'de Yargının Hukuk Ötesi Sorunları. *DÜHFD*, 24(40), 3-30.

ERDEM, J. G. (2019). Türk ve Alman İdare Hukuku Öğretilerinde Belirsiz Hukuki Kavramlar. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(1), 61-72.

EVREN, Ç. C. (2019). Bir Örnek Olay Üzerinden Mahkeme Kararlarında İstikrar. *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, 4(2019/2), 113-136.

FİGANMEŞE, İ. A. (2017). Hakem Kararlarının İptali Kararlarına Karşı İstinaf Yoluna Başvurmadan Doğrudan Temyiz Yoluna Başvurulup Başvurulamayacağı Sorunu ve Soruna İlişkin Güncel Gelişmeler. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 1004-1037.

GÖNENÇ, L. (2013). Anayasal Değişim. *AÜHFD*, 62(4), 1063-1086.

GÖZTEPE, E. (2015). Bir Klasik Eser Olarak Carl Schmitt'in Anayasa Öğretisi. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, LXXIII(1), 129-180.

GÜLENÇ, K. (2010). Hukuk ve Şiddetin Hayaletimsi Birlikteliğinin Benjaminci Eleştirisi Üzerine Bir İnceleme. *Hukuk Felsefesi ve Sosyoloji Arkivi* (Cilt 20, s. 59-67). içinde İstanbul: İstanbul Barosu.

GÜNER-ÖZBEK, M. D. (2016). Varşova ve Montreal Sözleşmelerinin Eş Zamanlı Uygulanması, Havayolu ile Yapılan Taşıma Sözleşmelerine Uygulanan Hükümler ve Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun İç Taşımalara İlişkin Hükümlerinin Acil Revizyon İhtiyacı. *TBB Dergisi*(123), 325-372.

GÜRBÜZ, A. (2016). Hukuksal Muhakemenin Temel Paradigması Olarak Evrensel Hukuk Değerleri ve İlkeleri Nasıl İşlevselleştirilebilir. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*(7), 609-619.

HUBER, E. R. (1970). Modern Endüstri Toplumunda Hukuk Devleti ve Sosyal Devlet. (Ç. T. Ansay, Dü.) *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XXVII(3-4).

İBA, Ş. (2011). Ülkemizde "Temel Kanun" ve "Torba Kanun" Uygulamaları. *Ankara Barosu Dergisi*(1), 197-202.

İNALCIK, H. (2018). Örfi-Sultani Hukuk (Kanun) ve Kanunnameler. H. İNALCIK içinde, *Osmanlı Tarihinde İslamiyet ve Devlet* (s. 57-83). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

KALAYCIOĞLU, E. (1997). Sivil Toplum ve Neopatrimonyal Siyaset. *Küreselleşme Sivil Toplum ve İslam* (s. 111-135). içinde Ankara: Vadi Yayıncılık.

MASLOW, A. H. (1943). *A Theory of Human Motivation*. (C. GREEN, Dü.) 01 21, 2021 tarihinde Classics in the History of Psychology: <https://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm> adresinden alındı

MIZRAK, D. ve TEMİZ, Ö. (2009). Hukuk ve Politika Türkiye'de Yaşanan Olağanüstü Dönemlerin Edebiyat Eserleri Işığında İncelenmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 67(2), 77-97.

ÖZCAN, M. T. (2006a). Hukuk Devleti Modern Devletin Hukuk Aracılığıyla Siyasal Meşruiyeti. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 64(2), 119-144.

ÖZCAN, M. T. (2006b). Yasama Faaliyeti ve Kamusal Alan. *Hukuk Kurultayı* (s. 287-446). Ankara: Ankara Barosu Yayınları.

ÖZKÖK, G. (2002a). Hukuki Belirsizlik Problemi Üzerine. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 51(2), 63-81.

ÖZKÖK, G. (2002b). Ronald Dworkin'de Adalet ve Haklar. *Hukuk Felsefesi ve Sosyoloji Arkivi*, 5, 98-106.

PEKCANITEZ, H. (2019). Yargıtay Yönünden Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Değerlendirilmesi. *TBB(144)*, 383-419.

SARIBAY, A. Y. (2003, Ocak-Şubat-Mart). Sivil Toplum: Universitas mı, Societas mı? *Sivil Toplum*(1), 15-19.

SATICI, M. (2018). Hukuk Felsefesine Neden İhtiyacımız Var? *İnsan&İnsan*, 6(21), 713-724.

SAV, A. (2014). Yasa Yapma Sanatının Ölümü (Torba Yasalar). *Ankara Barosu Dergisi*, 595-606.

SHILS, E. (2002). Merkez ve Çevre. *Türkiye Günlüğü*, 70.

SÖZER, A. N. (2014). Bilim ve Hukuk. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Ali Rıza Okur'a Armağan, Özel Sayı*, 1081-1119.

TAMER, M. (2010). Tarihsel Süreçte Sivil Toplum. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 91-92.

TOSUN ERDOĞAN, G. (2003). Birleştirici Demokrasi Devlet- Sivil Toplum İlişkisinin Yeniden Yapılandırılması İçin Bir Analiz Aracı Olabilir mi? *Sivil Toplum Düşünce Araştırma Dergisi*, 1(1), 29-45.

TUNÇAY, M. (2003). Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İlgili Kavramlar. *Sivil Toplum Düşünce ve Araştırma Dergisi*, 1(1), 9-13.

TURHAN, M. (2014). Anayasanın Yorumlanmasında Felsefi Yaklaşım: Ronald Dworkin'e Göre Anayasanın Ahlaksal Okunuşu. *HFSA*(26), 443-480.

TÜRKBAĞ, A. U. (2003). Hukuk ve Ekonomi Anlayışı ya da Hukukun Ekonomik Analizi. *HFSA Arkivi* (8), 58-68.

ULUÇAKAR, M. ve ÇINAR, M. F. (2020, Nisan). Türkiye'de Yargı ile Siyaset İlişkisinin Kuvvetler Ayrılığı Perspektifinden Analizi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 126-141.

Diğer Yayınlar ve Kaynaklar

AY. (1982, 10 18). 2709 S. *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası(m.90)*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>.

AYM. (2007, 05 01). *Anayasa Mahkemesinin 01/05/2007 T. ve 2007/45 E.- 2007/54 K. Sayılı Kararı*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/06/20070627-17.htm>.

AYM. (2008, 09 24). *Anayasa Mahkemesi. 2006/142 E.-2008/148 K.* . <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/12/20081225-5.htm>.

AYM. (2017, 09 28). *Anayasa Mahkemesi. 2016/198 E.-2017/144 K.* https://www.anayasa.gov.tr/Kararlar/GenelKurul/Basvuru_Karari/2017-144.pdf.

AYM. (2018, 05 02). *Anayasa Mahkemesi. 2017/159 E.-2018/41 K.* https://www.anayasa.gov.tr/Kararlar/GenelKurul/Basvuru_Karari/2018-41.pdf.

AYM. (2018a, 05 17). *Anayasa Mahkemesinin 17/05/2018 T. ve 2016/13021 B.* <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/13021?BasvuruNoYil=2016&BasvuruNoSayi=13021>.

AYM. (2018b, 12 25). *Anayasa Mahkemesinin 25/12/2018 T. ve 2017/29896 B.No.lu Kararı*. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/29896?Dil=tr>.

Gelibolu Yarımadası, K. (2000, 02 17). *4533 S.Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4533.pdf>.

Çanakkale Savaşları, G. T. (2014, 06 19). *6546 S. Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/06/20140628-10.htm>.

ÇATALOLUK, G. (2010). *Hukuka Sistemik Yaklaşımlar. Yayınlanmamış Dr. Tezi*. İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>

Hofstede Insights: (2021, 01 17). <https://www.hofstede-insights.com/country/turkey/> adresinden alınmıştır

<https://www.anayasa.gov.tr/>. (2020, Nisan 11). <https://www.anayasa.gov.tr/tr/haberler/bireysel-basvuru-basin-duyurulari/ayni-maddi-olaya-dayanilarak-acilan-davalarda-farkli-sonuca-ulasilmasi-nedeniyle-hakkaniyete-uygun-yargilanma-hakkinin-ihlal-edilmesi/> adresinden alınmıştır

İBA, Ş. (2004). *Yasama Tarihimizde Kanunların Ayıklanmasına Yönelik Çalışmalar Üzerine*. http://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2004_0000_0108_0000/0030.pdf adresinden alınmıştır

4734 S.Kanun. (2002, 01 04). *4734 S. Kamu İhale Kanunu (m.3)*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4734.pdf>.

6552 S.Kanun. (2014, 09 10). *6552 S. İş Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması İle Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/09/20140911M1-1.htm>.

TBMM. (2003). *İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/718)*. Dönem 22 Yasama Yılı 2. Ankara: <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c041/tbmm22041052ss0372.pdf>.

TBMM. (2018). *Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla İcra ve İflas Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı (1/913) ve Adalet Komisyonu Raporu*. Sıra Sayısı:524. Ankara: http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic.

TMK. (2001, 11 22). *4721 S. Türk Medeni Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>.

TTK. (2011, 01 13). *6102 S. Türk Ticaret Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf>.

YARGITAY. (2017, 02 28). *Yargıtay 19.H.D.'nin 28/02/2017 T. ve 2016/2835 E.-2017/1582K.S.Kararı*. <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>.

YARGITAY. (2018, 05 07). *Yargıtay 11. H.D.'sinin 07/05/2018 T. ve 2017/4816 E.-2018/3230 K.S.Kararı*. <https://avukatlarasor.net/q/yargitay-11-hukuk-dairesi-20174816-e-20183230-k>.

YARGITAY. (2020, 09 14). *Yargıtay 9.H.D.'sinin 14/09/2020 T. ve 2016/26476 E.-2020/7547 K. S.Kararı*. <http://www.kazanci.com.tr/gunluk/9hd-2016-26476.htm>.

YÜKSELBABA, Ü. (2008). *Habermas'da Kamusal Alan Özel Alan Ayrımı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Dr. Tezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>